

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izbija vsak četrtik in velja s pošiljavo vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrt leta 1-50 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druga evropska dežela 9 K. Kdor hoče sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovodi. — Umje „Katoškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta šte. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Inserate se plačuje od enostopne petifrate za enkrat 24 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 16 vin. Za večkratne oglase primerca popust. V odtisku „Mala namazila“ stane beseda 5 vin. Parte in zahvale vsaka petifrate 24 vin., izjave in Poslano 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprite reklamacije so poštne proste.

Slovinci in Čehi.

Hrvatsko-slovenski in češki poslanci postopajo že dalje časa na Dunaju popolnoma dogovorno in složno. Združila jih je nevarnost za njihove v avstrijski ustavi zajamčene narodne pravice. Njihovo število znaša nad 150 mož, torej skoro ravno toliko kakor število nemških meščanskih poslancev.

Zadnji teden so se zopet vršila posvetovanja poslancev na Dunaju. Najprej so se posvetovali hrvatsko-slovenski poslanci za se in češki poslanci za se, potem pa oboji skupaj. O posvetovanju so izdali to izjavo:

Dne 26. in 27. aprila sta imela predsedstvo in parlamentarna komisija Hrvatsko-slovenskega kluba na Dunaju svoje seje, v katerih sta razpravljala o zunanem in notranjem političnem položaju.

Cesarjeva prizadevanja za mir je klub s hvaležnostjo pozdravil.

Napovedano sklicanje državnega zbora je klub vzela na znanje in izrazil ob enem enodušno prepričanje, da poslanska zbornica, ki tri leta ni bila sklicana, ne more prevzeti odgovornosti za dosedanje odredbe glede na vprašanja prehrane.

Ugotovilo se je, da dosedanje stališče vlade v narodnopolitičnih vprašanjih nasprotuje avstrijski državni misli. Ravno iz ozirov na prave interese države treba kar najodločneje odkloniti, da bi se enostranske strankarske zahteve, ki so v nasprotju z narodno ravnopravnostjo, proglašale za državno potrebo. Nasprotno pa bodo našle resnične državne potrebe v zastopnikih hrvatsko-slovenskega naroda vedno najtoplejše pospeševalce.

Na to ste se sešli parlamentarni komisiji Hrvatsko-slovenskega kluba in Češkega svaza skupnem posvetu, v katerem so ugotovili popolno enodušnost v presojanju političnega položaja.

Državni zbor sklican.

Cesar je sklical državni zbor za 30. maja. Sedaj pride tudi ljudstvo po svojih zastopnikih do besede. Dolga tri leta je moralo molčati, tiho gledati vse, kar se je okoli njega godilo, nihče ga ni vprašal za njegove želje in njegovo mnenje. Poslanci so bili brez moči in vpliva. Njihovo posredovanje marsikje ni bilo več dobrodošlo, po nekod jim je bil zabranjen celo vsak dostop. Kaj je ljudstvo vse prestalo, na Slovenskem Stajerskem posebno od začetka vojske, to nam ostane vsem, ki smo bili priča njegovega trpljenja, nepozabno do zadnjega zdihljaja.

Glavna in prva želja, ki jo bodo morali naši poslanci v imenu slovenskega ljudstva tolažiti na Dunaju, je mir. Dovolj krvi je teklo, kupa trpljenja in bridkosti je polna. Delo za mir bo poslancem tem lažje, ker se je haš mladi cesar sam postavil na čelo mirovnega gibanja v Avstriji. Svojim narodom hoče dati mir, to je njegova najvišja želja, in da jo izpolni, ne opusti nobenega koraka. Ljudstva s hvaležnostjo gledajo na mladega vladarja in dolžnost poslancev bo, da ga v njegovem prizadevanju podpirajo brezpogojno. Gorje onim, ki bi v sedanjih razmerah še hoteli preprečiti vseh cesarjevega delovanja in iz katerihkoli ozirov spletkarili za nadaljevanje vojske!

Druga velika naloga bo, da posvetijo poslanci z gorečo bakljo v vse kote sedanjega gospodarskega življenja. Kako se je ravnalo z živežem, kako se ga hranilo in razdeljevalo. Kdo je smel trgovati s pridelki in s kakim dobičkom; zakaj so se nastavljali za pridelke trpečih kmetov najvišje cene, za pridelke industrialcev pa ne. Kar je bilo v tem oziru napačnega, se mora popraviti in spraviti v pravi tir, kar se še da predrugačiti, se bo moralo predrugačiti.

Tretja velika naloga državnega zbora bo, da ugledi vsem stanovom pot v mirne čase. To bo najtežavnejša naloga. Vsi vemo, da nas vojska ne stane samo potokov človeške krvi in človeških solz, am-

pak tudi ogromno denarja. Dolgovi se bodo morali poplačati. Kar se je v tem oziru že ukrenilo, se je v veliki meri zgodilo na račun majhnih davkoplačevalcev. Poslancev naloga bo, držati svojo zaščitno roko nad žepom majhnih davkoplačevalcev ter skrbeti za pravično razdelitev vojskinih bremen, ki nam ostanejo še po vojski.

Vedno bodo morali državni poslanci imeti tudi pred očmi, da so poklicani varuhi avstrijske državnosti. Ta zahteva, da se čutijo vsi narodi v Avstriji srečne in zadovoljne, kajti srečni narodi, srečna Avstrija. Sovražnik državne misli je, kdor hoče en narod povzdigniti nad drugega, enemu pripoznati več pravic kakor drugemu. Vsi enako trpimo, za to moramo tudi vsi enako uživati. Ves narodnostni boj, ves notranji nemir izvira le iz tega, ker se tu in tam greši proti enakopravnosti vseh narodov v Avstriji.

Dela v državnem zboru bo torej dovolj. Bog ga blagoslovi!

Ljudstvo naprej!

Naš mladi cesar je zopet storil nekaj, kar bo njegovo priljubljenost med narodi samo pomnožilo. Sedanja ogrska vlada se je med vojsko čudno dosledno upirala zahtevi opozicije, naj se vendar razširi volilna pravica za državni zbor. Vlada se je vedno bala, da bi razširjenje volilne pravice na široke ljudske množice moglo škodovati političnemu vplivu Madžarov in posebno madžarskih mogotcev.

Sedaj pa je govoril cesar Karel odločno besedo. Dne 29. aprila je poslal madžarskemu ministrskemu predsedniku Tiszi pismo, v katerem pravi, da je, odkar je začel vladati, vedno iskal neposrednega stika z ogrskimi vodilnimi osebami. Vsled vtisov, ki jih je dobil, naroča vladi: Pozivljem vlado, da vodi naprej državne posle in mi takoj predloži primerne predloge, iz katerih bo razvidno moje hvaležno priznanje za obudovanja vredne napore in za domoljubno zadržanje narodovo v usodepolnih dneh svetovne vojske. To se naj zgodi, da se v velikem naertu osnujejo narodnogospodarske naprave, stegnih. Moštvo se je meni tedaj še nerazumljivo in škodoželjno muzalo in posmihalo. V selo iz spomina padlega imena smo že dospeli zgodaj popoldne. Me ne je ta dan tako ščipalo, me grizlo in mi gomazelo po životu, da po dohodu v vas nisem mogel več vzdržati. Vsa koža me je skelela od čohanja in krempljanja.

Skril sem se za gosto jelšje ob reki in začel prav temeljit komisijon. Peklenska kuga! Ze koj prvi pogled na notrajno plat srajce me je poučil, da sem ušiv kot potepen, zanikern berač. Tresel sem se gnusa in studa pri pogledu na mravljišče golazni, o kateri sem doslej le čital in slišal, a je še nikdar nisem videl in občutil. Velike so bile te gališke uši, da bi jih bil lahko pobijal s cepcem. Če te ujedajo bolne, strešeš srajco, pa prepodiš vsiljivec. A jaz sem lomastil s srajco po drevinah, vendar niti jedna uš ni odrknila v grmovje. Gabilo se mi je tedaj še tako, da se jih ne bi bil lotil s prsti za nobeno nagrado ne. Vpiti in klicati sem začel v obupnosti, kakor bi me drl na meh, svojega slugo Lojza.

Mož se mi je v obraz režal, ko je zagledal mojo srajco v grmovju in menil:

„O, saj jih imamo že precej časa vsi od infanterista do obersta. Vam vsem pri štabu so jih podtaknili vojniki nalašč, ker jih je stari ošteval pri defiliranju.“

Lojz je še pripomnil, da mi donese drugo perilo, da bom imel mir vsaj za eno noč. Skopal sem se tega dne pri dežju in pri treh stopinjah nad ničlo v reki San ter se preoblekel.

Drugi dan sem našel in zajel še večjo ušivo za lego nego prvič. Dokaz, da celo uši prija in ugaja snaga. Božja kaštiga!

Oberst je gledal neverjetno in prestrašeno, ko sem mu pri mizi zaupal vzrok dnevne in posebno po-

LITERA.

Vojni spomini.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Hvala Bogu, da je zatonilo pogubno in blatno štirinajsto leto te grozne vojne, ker dandanes so ome žalostne razmere iz prvih časov izključene in nemogoče. Trdim pa tudi lahko in z mirno vestjo, da vojakom, ki stois danes v strelskih jarkih, se še niti ne sanja, koliko da smo pretrpeli mi prvo leto. Te prestane težave, napore in pohode brez konca in kraja je lahko zmagal le cvet avstrijskega vojaštva; to je bilo naše aktivno moštvo in prvi rezervisti. Prepričan in uveril sem se tedaj, da je prenesel naš vojak v začetku več nego žival. Konji so cepali, a človek se je vlekel pokorno-udano naprej, kakor se mu je zapovedalo. Svetovna zgodovina bo primorana priznati, da so bili prvi avstrijski bojovníki v bojih, na potu in v naporih junaki in udani trpini, kakoršnih ne dobimo nikjer na svetu.

Tako nezasluzeno šibani od nezkušenosti in naravnih sil, smo se pomikali nazaj skoro noč in dan. Nočevali smo vsako noč kje drugje.

Saj posamezni pohodi bi že ne bili tako nezno-sno dolgi, dosegli bi bili gotovo vselej odkazano nočišče pred nočjo, da bi ne bili stali in čakali na cesti. Tako smo pa najzadnejši del noči, predpolnoč, prebili stoje v blatu. Zjutraj je bilo treba zopet zopet dati na noge. Obleka se ni utegnila posušiti, to je vplivalo silno neugodno in škodljivo na zdravje. Ljudje so boleli na želodcu in črevesnem prebujenju. Vasi in bajt, kjer smo se ustavljali, ne bodem

natančneje popisoval. Saj gališko selo je vedno kot drugo, umazano in čifutsko je prav vsako. Koliko da je vredno vedno pomivanje, pranje in snaženje našega slovenskega ženstva, sem spoznal še le v Galiciji. Tukaj je ženski spol len in zanikaren radi tega sta pa tudi snaga in hišni red pod ničlo. Nemarnosti gališkega ženskega spola se imamo zahvaliti za mučno vojno sibo, za — uši! Te neprestano grizeči golazni, ki trpinči naše vojaštvo že skoro 3 leta, je tekla zibelka v zanemarjenih galiških nizkih bajtah.

Bila je tedaj v začetku kaj nepotrebna navada: Vsako jutro pred odhodom iz nočišča se je vršilo od moštva na dno pekla ukletu defiliranju. Polkovnik se je na konju postavil ob cesto. Mimo njega je morala stopati trdih, odmevajočih korakov in kakor več zavravnih postav stotnija za stotnijo. Moško stopajoče in kot kolec ravne je oberst hvalil, sklonjene, čohajoče se in zdehajoče vsled kratkega spanja pa je zmerjal in karal. Oberstov jutrajni ukor je stotnik pri oddihih med potom iz jeze v strogosti in kezni podvojil ter potrojil. Nobeden častnik pač ni mogel razumeti, zakaj se moštvo pri nad vse sveto zapovedanim „Habt acht!“ očohava in drgne za vratom, po prsih in stegnih. Jaz si nisem mogel sam razlagati te nemirnosti, a čul sem večkrat, kako je kateri siknil karajočemu častniku v hrbet:

„Prokleta, ko bi tebe tako ščipalo in srbelo, bi se tudi očohaval pred samim generalom!“

Vsi smo se konečno zjedini in menili: te vojaške krefnje so posledica premočene obleke in mazanega perila. Pa kmašu smo se v tem mnenju boljše izsolali in zbrihtali.

Bližali smo se reki San. Tedaj je že pa skoro vsak častnik segal s prsti za vrat in horsal si po